

НОРМОТВОРЧІТЬ, ЯК КЛЮЧОВИЙ СПОСІБ ПОДОЛАННЯ ПРОГАЛИН У АДМІНІСТРАТИВНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ, ЯКЕ РЕГЛАМЕНТУЄ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ ЗЛОЧИННОСТІ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ

Руслан Анатолійович ЧЕРКАССЬКИЙ,
кандидат наук з державного управління

На сьогоднішній день законодавець проголосив цілу низку важливих кроків у напрямку вдосконалення митної справи взагалі, та діяльності Державної митної служби зокрема. Так, цікавим видається бачення законодавця стосовно покращення: кадрового забезпечення митних органів; покращенню ряду митних процедур, а також процедур адміністративного оскарження. Разом із тим, запропоновані законодавцем заходи хоча і дозволили якісно покращити діяльність митних органів у різних напрямках, втім не вирішили ряд проблем правового та організаційного характеру, що існують у сфері запобігання та протидії безпосередньо митній злочинності. Окрім того, слід відмітити фрагментарність наукових пошуків у напрямку вдосконалення адміністративного законодавства, в якому закріплюються правові засади запобігання митної злочинності органами та підрозділами ДМС. Найбільш дієвим способом вирішення проблем у вказаній сфері є нормотворчіть.

Так, О.Ф. Скакун визначає нормотворчість, як офіційну діяльність уповноважених суб'єктів держави та громадянського суспільства щодо встановлення, зміни, призупинення і скасування правових норм та їх систематизації. Її головне призначення – формулювання нових правових норм, притаманних соціальним відносинам, тобто моделювання суспільних відносин, які з позицій держави або громадянського суспільства (народу) є допустимими (бажаними) чи необхідними (обов'язковими). Зміна чинних і скасування застарілих правових норм сприяють утвердженню нових

норм і, отже, вони входять до складу нормотворчості як його допоміжні вияви [1, с.342]. Ознаками нормотворчості, на переконання вказаної вище вченої, є наступні: 1) здійснюється уповноваженими суб'єктами: (державою, громадянським суспільством); 2) є формою владної вольової діяльності уповноважених суб'єктів, яка включає в себе вивчення, узагальнення і систематизацію типових конкретних правовідносин, що виникають у суспільстві; є процедурою формулювання норм, котрі властиві соціальним відносинам; 3) виражається у санкціонуванні існуючих чи встановленні нових, зміні чи призупиненні чинних і скасуванні застарілих правових норм на підставах, передбачених законом; 4) набуває завершення в письмовому акті-документі, що називається нормативно-правовим актом; 5) здійснюється відповідно до правового регламенту [1, с. 312].

Досить схожою є наукова позиція О. Дзюбенка, який доводить, що нормотворчість – це діяльність уповноважених керівників центральних органів виконавчої влади, які в межах своєї компетенції створюють відповідні відомчі підзаконні акти шляхом створення, зміни, доповнення, скасування правових норм, спрямованих на врегулювання тих суспільних відносин, які належать до сфери їх управління [2, с.13]. В.І. Риндюк звертає увагу на те, що окремі вчені висловлюють думку, відповідно до якої нормотворчість – це діяльність, спрямована на підготовку і видання нормативно-правових актів. Таке визначення, на переконання автора, є помилковим з двох причин: по-перше, у ньому зазначається тільки результат нормотворчості – форма виразу, у даному випадку нормативно-правовий акт, а змістовий аспект залишено поза увагою; по-друге, це визначення можна застосувати тільки до романо-германської правової системи [3, с.21-23].

С. В. Чабур вважає, що характерними рисами сучасної нормотворчості є [4]: прогнозування (дає можливість передбачити майбутні явища, пов'язані з наслідками ухвалення того чи іншого нормативно-правового акта); планування (сприяє передбаченню правового регулювання основних і пріоритетних напрямів

суспільних відносин; встановлює першочерговість і послідовність ухвалення нормативно-правових актів; попереджає їх дублювання); правовий моніторинг (спостереження за процесом розвитку конкретних галузей права, юридичних інститутів, що входять до галузі, дії окремих норм права, методів правового регулювання тощо); правова експертиза (правова оцінка мети і завдань, форми, структури, предмета регулювання нормативно-правового акта, його відповідності Конституції України. Проведення правової експертизи нормативно-правових актів щодо їх відповідності чинному законодавству здійснюється Міністерством юстиції України і територіальними управліннями юстиції. Її складовою частиною є проведення експертиз, які безпосередньо пов'язані з адаптацією законодавства України до законодавства Європейського Союзу: на відповідність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.; з урахуванням практики Європейського суду з прав людини; на відповідність положенням чинних міжнародних договорів [4].

Відповідно до точки зору М.В.Цвіка, О.В. Петришина та Л.В. Авраменка, нормотворчість — це врегульована законодавством діяльність уповноважених державних органів щодо розробки та прийняття нормативно-правових актів, які містять загальні правила поведінки (норми права). Основним призначенням цього процесу є надання формальної визначеності певним правилам поведінки, вдосконалення їх редакції, видання, зміна та скасування нормативних актів з метою формування внутрішньо узгодженої системи законодавства [5, с.273]. Функціями нормотворчості є: 1) функція первинного регулювання суспільних відносин, яка має місце тоді, коли певні суспільні відносини вперше набувають формальної визначеності, внаслідок чого відбувається первинне врегулювання суспільних відносин; 2) функція оновлення правового матеріалу, яка передбачає зміну або скасування тих нормативно-правових актів, що застаріли і не відповідають потребам суспільного розвитку та сучасному стану законодавства, або інших проявів правової форми; 3) функція заповнення прогалін у праві, яка

передбачає часткове або повне усунення пропусків у правовому регулюванні певних відносин шляхом формулювання тих правил поведінки, яких бракує; 4) функція кодифікації нормативно-правового матеріалу, яка полягає у впорядкуванні, об'єднанні та доповненні нормативних актів, створенні єдиного, зручного для користування, побудованого на наукових засадах нормативного кодифікованого акта [5, с.273-274].

Отже, проведений вище аналіз свідчить про те, що саме нормотворчість є ключовим, найбільш ефективним та дієвим способом подолання прогалин у адміністративному законодавстві, яке регламентує запобігання та протидію злочинності органами Державної митної служби. Адже саме за її допомогою вбачається можливим не тільки більш якісно та змістовно наповнити регулювання суспільних відносин у відповідній сфері, а й забезпечити їх сталий та стабільний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. 2-ге вид. Київ : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. 512 с.
2. Дзюбенко Л.О. Теоретичний аспект відомчої нормотворчості. Право і суспільство. 2009. № 4. С. 12–16.
3. Риндюк В. І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. І. Риндюк. К. : КНЕУ, 2009. 162 с.
4. Чабур С. В. Порівняльний аналіз існуючих підходів до понять «правотворчість» і «механізм правотворчості». Правова держава. 2016. № 24. С. 35.
5. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2011. 584 с.